

Nr 5

Utlåtande i anledning av motioner om arvode av kommunala medel till överförmyndare.

I de likalydande motionerna I: 402 av herrar *Svenungsson* och *Ebbe Ohlsson* och II: 503 av herr *Oskarson m. fl.* hemställas att riksdagen måtte besluta att arvode till överförmyndare skall utgå av kommunala medel samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderliga författningsändringar.

Rörande motiveringen får utskottet hänvisa till framställningen nedan.

Gällande bestämmelser

Rörande ersättning till överförmyndare föreskrives i 19 kap. föräldrabalken i huvudsak följande.

Ersättningen utgår i regel i form av arvode att gäldas av den ommyndiges medel. Sålunda äger överförmyndare uppbära arvode till belopp, motsvarande en procent av den ommyndiges behållna årsinkomst, där denna icke överstigit 200 kronor, och eljest två procent därav, dock av varje ommyndig högst 1 000 kronor för år. I vissa fall ankommer på rätten att bestämma arvodet. Om det finnes lämpligt, äger kommunen lämna bidrag till arvodet och till bestridande av de med verksamheten förenade kostnaderna. Kommunen har även rätt att i ordning, som godkännes av Kungl. Maj:t, bestrida samtliga utgifter för dessa ändamål och att om så sker uppbära de eljest till överförmyndaren utgående arvoden. De nu återgivna bestämmelserna om arvode äger motsvarande tillämpning i fråga om godmanskap.

Beträffande Stockholm gäller att staden äger uppbära överförmyndararvode. Sådant arvode kan emellertid, om särskilda skäl föranleder därtill, eftergivnas av staden.

Motionerna

Till stöd för yrkandet anför motionärerna följande.

Den tillsynsverksamhet som överförmyndaren har att utöva angående förvaltningen av ommyndigas medel är helt i överensstämmelse med samhällets skyldighet att så långt som möjligt säkerställa medborgarnas rätts-säkerhet. Även annan verksamhet som åligger överförmyndaren i samband med och som en följd av enligt lagen angiven kontrollverksamhet är ett kommunalt intresse. Det synes oss därför mera riktigt att överförmyndaren avlönas med kommunala medel än att de som av olika anledning-

ar omyndigförklarats skall bestrida överförmyndarens arvode. De omyndigförklarade är samhällsmedborgare som på ett eller annat sätt drabbats av olycka eller sjukdom. Det är barn som förlorat endera av eller båda sina föräldrar, personer som omyndigförklarats på grund av sitt mentala tillstånd. Bland de omyndigförklarade finns också många som endast har sin folkpension att leva av. Många av dessa är alltså i små omständigheter och det synes oss oriktigt att överförmyndararvodet skall frånräknas de medel, som är avsedda för den omyndiges vård och försörjning.

Pågående översyn av förmynderskapslagstiftningen

Genom beslut den 30 december 1964 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga för att verkställa översyn av förmynderskapslagstiftningen. I anslutning därtill anförde *chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling*, bl. a. följande beträffande de frågor som borde uppmärksammas vid den tillämnade översynen.

En fråga som vid flerfaldiga tillfällen berörts i riksdagen och som bör uppmärksammas är den om arvode till förmyndare och överförmyndare. Arvode till dem utgår årligen i stort sett med viss procentuell andel av den omyndiges behållna inkomst. Om det finnes lämpligt, äger kommun lämna bidrag till arvode åt överförmyndaren och till kostnaderna för hans verksamhet. Kommunen äger också bestrida samtliga dessa utgifter och i stället uppbära nämnda arvodesbelopp. I exempelvis Stockholm uppbär staden överförmyndararvoden. Sådant arvode kan eftergivnas av staden, om särskilda skäl föranleder det.

Med hänsyn till att förmyndarförvaltning och kontrollen däröver anordnas i den omyndiges intresse har ansetts, att de därmed förenade kostnaderna bör bestridas av den omyndige själv. Mot denna uppfattning har hävdats, att förmynderskapet är ett skydd som det allmänna bör tillhandahålla den omyndige lika väl som det har påtagit sig ansvaret för den enskildes säkerhet i andra hänseenden. Det har också påpekats, att den föreskrivna kontrollen ej är frivillig utan genomförs med tvång. Arvodena till förmyndare och överförmyndare bör därför enligt den senare meningen bestridas av allmänna medel. Särskilt beträffande sådana inkomster som folkpension, livränta, underhållsbidrag eller liknande som är avsett att trygga den omyndiges försörjning synes mig gällande ordning kunna leda till otillfredsställande resultat. Den bör därför omprövas. Utredning bör ske huruvida kostnaderna för förmyndarförvaltningen och för kontrollen däröver i viss utsträckning eller helt och hållet bör överflyttas på det allmänna. I samband därmed bör uppmärksammas frågan om större möjligheter att utge högre ersättning än den vanliga till förmyndare i fall, då förvaltningsuppdraget är mera krävande eller förmynderskapet är förenat med omfattande arbete rörande vården av den omyndiges personliga angelägenheter. En tillfredsställande lösning av denna fråga är av betydelse bl. a. för möjligheterna att erhålla dugliga och pålitliga förmyndare.

De sakkunniga, som antagit benämningen *förmynderskapsutredningen*, överväger nu bl. a. de grunder efter vilka arvode skall utgå till överförmyndare.

Tidigare riksdagsbehandling

Som framgår av framställningen ovan har det genom förevarande motioner aktualiserade spørsmålet vid flerfaldiga tillfällen behandlats av riksdagen. Efter tillsättandet av förmynderskapsutredningen har frågan varit föremål för övervägande av 1965 års riksdag i anledning av de likalydande motionerna I: 223 och II: 274, vari hemställdes om förslag beträffande de grunder efter vilka arvoden skall utgå till förmyndare och överförmyndare samt andra därmed sammanhängande frågor. I motionerna ifrågasattes bl. a. om icke arvode till överförmyndare regelmässigt borde utgå av allmänna medel. Första lagutskottet hemställde i utlåtande 1965:6 under hänvisning till förmynderskapsutredningens uppdrag att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Utskottet

I förevarande motioner begäres att överförmyndarna skall ersättas av kommunala medel i stället för, såsom nu i regel sker, av de omyndigas inkomster. Till stöd härför framhålles att överförmyndarnas verksamhet är ett samhälleligt intresse samt att det är oriktigt att ersättningen skall utgå av medel, som är avsedda för den omyndiges behov.

Utskottet är positivt till motionernas syfte att genom en reform av ersättningsreglerna förbättra förhållandena för omyndiga i ekonomiskt avseende men är icke berett att nu taga ställning till hur lagstiftningen på området bör utformas. Erforderligt underlag för bedömande av frågan torde emellertid erhållas då förmynderskapsutredningen slutfört sitt uppdrag. Detta innefattar nämligen en utredning om och i vad mån förvaltnings- och kontrollkostnaderna bör överflyttas på det allmänna. Utskottet anser därför att riksdagens behandling av ifrågavarande spørsmål bör anstå i avvaktan på det förslag i ämnet, som förmynderskapsutredningen torde komma att framlägga, och Kungl. Maj:ts ställningstagande härtill.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 402 och II: 503, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 februari 1968

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Arvidson (h), Ernulf (fp), Svanström (cp), fru Lindström (s), fru Lilly Ohlsson (s) och herr Lidgard (h);

från andra kammaren: fru Gärde Widemar (fp), fru Löfqvist (s)*, herrar Svensson i Vä (cp), Keijer (fp), Oskarson (h), fru Lindekvist (s) och herr Hansson i Piteå (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Oskarson* (h).